Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

21. prosinca 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Obvezno osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila – Druga direktiva 84/5/EEZ – Članak 1. stavak 2. – Direktiva 2005/14/EZ – Direktiva 2009/103/EZ – Članak 9. stavak 1. – Obveza povećanja minimalnih iznosa pokrivenih obveznim osiguranjem – Prijelazno razdoblje – Novo pravilo koje se odmah primjenjuje na buduće učinke situacije nastale za vrijeme važenja prijašnjeg pravila – Situacija nastala prije stupanja na snagu materijalnopravne odredbe prava Unije – Nacionalni propis koji iz obveze povećanja minimalnih iznosa pokrivenih obveznim osiguranjem isključuje ugovore o osiguranju sklopljene prije 11. prosinca 2009.”

U predmetu C-428/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Apelacyjny w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi, Poljska), odlukom od 28. kolovoza 2020., koju je Sud zaprimio 11. rujna 2020., u postupku

A. K.

protiv

Skarb Państwa,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev (izvjestitelj), predsjednik prvog vijeća, u svojstvu predsjednika drugog vijeća, I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb i A. Kumin, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Richard de la Tour,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za A. K., I. Kwiecień, *adwokat*,

– za Skarb Państwa, J. Zasada i L. Jurek,

* Jezik postupka: poljski

– za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

– za njemačku vladu, J. Möller, M. Hellmann i E. Lankenau, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, H. Tserepa-Lacombe, B. Sasinowska i S. L. Kalėda, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 1. stavka 2. Druge direktive Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (SL 1984., L 8, str. 17.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. (SL 2005., L 149, str. 14.) (u daljnjem tekstu: Druga Direktiva 84/5).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe A. K. i Skarb Państwa (Državna riznica, Poljska) u vezi sa zahtjevom za naknadu štete koju je navodno uzrokovalo pogrešno prenošenje Direktive 2005/14 u poljski pravni poredak.

Pravni okvir

Pravo Unije

Druga direktiva 84/5

3 Članak 1. stavci 1. i 2. Druge direktive 84/5 određivali su:

„1. Osiguranje iz članka 3. stavka 1. [Direktive Vijeća 72/166/EEZ Vijeća od 24. travnja 1972. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenju obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 1972., L 103, str. 1.)] obvezno pokriva i oštećenje stvari i tjelesne ozljede.

2. Ne dovodeći u pitanje bilo kakva viša jamstva koja države članice mogu propisati, svaka država članica zahtijeva da to osiguranje bude obvezno najmanje u pogledu sljedećih iznosa:

a) kod tjelesne ozljede minimalan iznos pokrića od 1 000 000 eura po žrtvi ili 5 000 000 eura po odštetnom zahtjevu, bez obzira na broj žrtava;

b) kod oštećenja stvari 1 000 000 eura po odštetnom zahtjevu, bez obzira na broj žrtava.

Ako je to potrebno, države članice mogu utvrditi prijelazno razdoblje koje traje do najviše pet godina računajući od dana provedbe direktive [2005/14], u kojem trebaju prilagoditi svoje minimalne iznose pokrića iznosima predviđenima u ovom stavku.

Države članice koje odrede takvo prijelazno razdoblje o tome obavješćuju Komisiju i navode trajanje prijelaznog razdoblja.

U roku od trideset mjeseci od dana provedbe Direktive [2005/14], države članice povećat će iznose jamstva kako bi oni dosegli najmanje jednu polovinu razina predviđenih ovim stavkom." [neslužbeni prijevod]

Direktiva 2005/14

4 Uvodne izjave 1. i 10. Direktive 2005/14 glasile su:

„(1) Osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (osiguranje motornih vozila) posebno je važno za europske državljane, kako za ugovaratelje osiguranja tako i za žrtve nezgoda. Ono također ima veliki značaj za društva za osiguranje budući da čini znatan dio poslova neživotnog osiguranja u Zajednici. Obvezno osiguranje motornih vozila također utječe na slobodno kretanje ljudi i vozila. Stoga bi ključni cilj djelovanja Zajednice u području financijskih usluga trebao biti jačanje i konsolidacija jedinstvenog tržišta osiguranja u pogledu osiguranja motornih vozila.

[…]

(10) Obveza država članica da jamče osiguravateljno pokriće barem za određene minimalne iznose predstavlja važan element u osiguravanju zaštite žrtava. Minimalni iznosi predviđeni Direktivom 84/5/EEZ trebali bi se ne samo prilagoditi kako bi se u obzir uzela inflacija nego i stvarno iskazati kako bi se ojačala zaštita žrtava. Minimalan iznos pokrića za tjelesnu ozljedu trebao bi biti obračunat tako da se svim žrtvama koje su vrlo teško ozlijeđene nadoknadi šteta u cijelosti i primjereno, uzimajući u obzir nisku učestalost nezgoda koje uključuju više žrtava i mali broj nezgoda u kojima više žrtava biva vrlo teško ozlijeđeno tijekom jednog te istog nesretnog događaja. Minimalni iznos pokrića od 1 000 000 eura po žrtvi ili 5 000 000 eura po odštetnom zahtjevu, neovisno o broju žrtava, razuman je i primjeren iznos. Kako bi se olakšalo uvođenje tih minimalnih iznosa, trebalo bi odrediti prijelazno razdoblje od pet godina od dana provedbe ove direktive. U roku od trideset mjeseci od dana provedbe, države članice moraju povećati minimalne iznose kako bi dosegli najmanje jednu polovinu predviđenih razina."

5 Članak 6. Direktive 2005/14, naslovljen „Provedba", u stavku 1. određivao je:

„Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom direktivom najkasnije do 11. lipnja 2007. One o tome odmah obavješćuju Komisiju. [neslužbeni prijevod]

[…]"

Direktiva 2009/103

6 Direktivom 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 2009., L 263, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.) izvršena je kodifikacija prethodnih direktiva u području obveznog osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (u daljnjem tekstu: osiguranje motornih vozila), uključujući Drugu direktivu 84/5, te su

one, slijedom toga, stavljene izvan snage s učinkom od 27. listopada 2009. Prema korelacijskoj tablici iz Priloga II. Direktivi 2009/103, stavci 1. i 2. članka 1. Druge direktive 84/5 odgovaraju redom članku 3. četvrtom stavku i članku 9. stavku 1. Direktive 2009/103.

Poljsko pravo

7 Članak 5. Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Zakon od 24. svibnja 2007. o izmjeni Zakona o obveznom osiguranju, Jamstvenom fondu za osiguranja i Poljskom uredu osiguravatelja rizika u automobilskom prometu i Zakona o djelatnosti osiguranja, Dz.U. br. 102, poz. 691; u daljnjem tekstu: Zakon od 24. svibnja 2007.) glasi:

„U slučaju ugovorâ o [osiguranju motornih vozila] i ugovorâ o osiguranju od građanskopravne odgovornosti poljoprivrednikâ minimalni iznos pokrića u protuvrijednosti u poljskim zlotima iznosi:

1. za ugovore sklopljene do 10. prosinca 2009., uključujući i taj datum:
   a) u slučaju tjelesne ozljede – 1 500 000 eura po odštetnom zahtjevu, neovisno o broju žrtava,
   b) u slučaju oštećenja stvari – 300 000 eura po odštetnom zahtjevu, neovisno o broju žrtava,

   – a utvrđuje se prema srednjem tečaju koji objavljuje Poljska narodna banka i koji je bio na snazi na dan nastanka štete;

2. za ugovore sklopljene u razdoblju od 11. prosinca 2009. do 10. lipnja 2012.:
   a) u slučaju tjelesne ozljede – 2 500 000 eura po odštetnom zahtjevu, neovisno o broju žrtava,
   b) u slučaju oštećenja stvari – 500 000 eura po odštetnom zahtjevu, neovisno o broju žrtava,

   – a utvrđuje se prema srednjem tečaju koji objavljuje Poljska narodna banka i koji je bio na snazi na dan nastanka štete.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

8 Dana 12. listopada 2010. u Poljskoj se dogodila prometna nezgoda u kojoj je poginulo šesnaest osoba, među kojima su se nalazili i osoba G. M. i vozač odgovoran za nezgodu. Potonji je ugovorio osiguranje motornih vozila na temelju ugovora koji je obuhvaćao razdoblje od 8. prosinca 2009. do 7. prosinca 2010.

9 Nakon smrti osobe G. M. njezina kći, osoba A. K., podnijela je 2. ožujka 2011. zahtjev za naknadu štete osiguravajućem društvu vozača odgovornog za nezgodu, tražeći od njega naknadu neimovinske i imovinske štete za koju je smatrala da ju je pretrpjela zbog smrti svoje majke. Tijekom postupka likvidacije štete, osoba A. K. primila je u konačnici od navedenog društva naknadu štete u iznosu od 47 000 poljskih zlota (PLN) (oko 10 175 eura) na temelju naknade neimovinske štete i od 5 000 PLN (oko 1000 eura) na temelju znatnog pogoršanja njezine životne situacije. Osiguravajuće društvo obavijestilo je osobu A. K. da je isplaćen maksimalni iznos pokrića predviđen policom osiguranja motornih vozila koju je ugovorio vozač odgovoran za nezgodu.

10 Osoba A. K. podnijela je Sądu Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) tužbu protiv Državne riznice radi plaćanja iznosa od 78 000 PLN (oko 17 000 eura), uvećanog za zatezne kamate, na temelju naknade štete uzrokovane nepotpunim prenošenjem Direktive 2005/14 u poljski pravni poredak.

11 Tvrdila je da je osiguravajuće društvo, da je ta direktiva bila pravilno prenesena u poljski pravni poredak, trebalo povećati minimalni iznos pokrića predviđenog ugovorom o osiguranju motornih vozila o kojem je riječ i stoga joj isplatiti dodatnu naknadu od 78 000 PLN na temelju štete pretrpljene zbog smrti osobe G. M. Navodi da je zbog tog nepravilnog prenošenja koje je provela Republika Poljska izgubila mogućnost dobivanja tog iznosa, čime joj je prouzročena imovinska šteta u visini potonjeg, koju joj treba naknaditi Državna riznica.

12 Osoba A. K. smatra da je Republika Poljska bila dužna prenijeti Direktivu 2005/14 na način da iznos pokrića svih ugovora o osiguranju motornih vozila od 11. prosinca 2009. za tjelesne ozljede iznosi minimalno 2 500 000 eura po odštetnom zahtjevu. Međutim, nacionalni zakonodavac je u okviru Zakona od 24. svibnja 2007. mijenjao opseg zaštite žrtava prometnih nezgoda koje su se dogodile između 11. prosinca 2009. i prosinca 2010. ovisno o datumu sklapanja ugovora o osiguranju. Naime, tijekom tog razdoblja istodobno su postojali ugovori sklopljeni prije i nakon 11. prosinca 2009., pri čemu su potonji ugovori predviđali minimalni iznos pokrića od 2 500 000 eura, dok je za prvonavedene taj minimalni iznos iznosio samo 1 500 000 eura.

13 Državna riznica tvrdila je da je Direktiva 2005/14 pravilno prenesena u poljski pravni poredak i da je ta razlika u postupanju svojstvena načelu zabrane retroaktivnosti zakona. Ona je također naglasila činjenicu da je Europska komisija protiv Republike Poljske pokrenula postupak zbog povrede obveze u pogledu prenošenja Direktive 2005/14, ali da je navedena institucija 28. travnja 2016. donijela odluku o okončanju tog postupka. Komisija je dakle smatrala da nije došlo do povrede prava Unije.

14 Presudom od 20. ožujka 2019. Sąd Okręgowy (Okružni sud) odbio je tužbu osobe A. K. smatrajući da je nacionalni zakonodavac pravilno prenio tu direktivu, time što je predvidio prijelazna razdoblja odobrena Drugom direktivom 84/5 kako bi postupno povećao minimalne iznose pokrića do polovine iznosâ iz članka 1. stavka 2. te direktive, a nakon toga i do njihove pune visine. Taj je sud osim toga presudio da se obveza propisana državama članicama da povećaju minimalne iznose pokrića, predviđena Direktivom 2005/14, primjenjuje samo na ugovore sklopljene nakon isteka tih prijelaznih razdoblja i da pravo Unije nije zahtijevalo povećanje minimalnog iznosa pokrića predviđenog ugovorima o osiguranju motornih vozila sklopljenima prije isteka tih prijelaznih razdoblja, čak i kad je riječ o ugovorima koji istječu nakon proteka navedenih prijelaznih razdoblja. To je stajalište u skladu s načelima pravne sigurnosti, zabrane retroaktivnosti i slobode ugovaranja.

15 Osoba A. K. podnijela je protiv te presude žalbu sudu koji je uputio zahtjev, Sądu Apelacyjny w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi, Poljska) tvrdeći, među ostalim, da je Sąd Okręgowy (Okružni sud) pogrešno smatrao da je Republika Poljska pravilno prenijela Direktivu 2005/14 u svoj pravni poredak.

16 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, iz presude od 24. listopada 2013., Haasová (C-22/12, EU:C:2013:692), proizlazi da osiguranje motornih vozila mora obuhvaćati naknadu neimovinske štete koju su pretrpjeli srodnici žrtava preminulih u prometnoj nezgodi, ako je ta naknada

predviđena na temelju građanskopravne odgovornosti osiguranika mjerodavnim nacionalnim pravom. Poljsko pravo predviđa takvu naknadu štete i ona je obuhvaćena osiguranjem motornih vozila.

17 Taj sud smatra da je osiguravajuće društvo – time što joj nije u potpunosti naknadilo štetu zbog toga što je dosegnut maksimalni ugovoreni iznos pokrića – osobi A. K. prouzročilo štetu koja je jednaka razlici između isplaćenog iznosa i onoga koji je načelno mogla zahtijevati da je taj maksimalni iznos bio povećan u odnosu na minimalne iznose pokrića unesene u Drugu direktivu 84/5 Direktivom 2005/14. Stoga bi Državna riznica, na temelju poljskog prava, bila dužna naknaditi štetu ako se pokaže da je Republika Poljska pogrešno prenijela Direktivu 2005/14 u svoj pravni poredak.

18 U tom pogledu, iz uvodne izjave 10. potonje direktive proizlazi da je njezin cilj osigurati zaštitu žrtava prometnih nezgoda. Ona ne sadržava nijednu odredbu koja bi ograničila obvezu povećanja minimalnog iznosa pokrića samo na ugovore o osiguranju sklopljene nakon 11. prosinca 2009., isključujući istovremeno prilagodbu – u istom smislu, od tog datuma – ugovorâ o osiguranju motornih vozila sklopljenih prije njega, ali koji su nakon navedenog datuma još bili na snazi.

19 Sud koji je uputio zahtjev smatra da ta razlika u postupanju prema tim dvjema kategorijama osoba koje su tijekom istog razdoblja pretrpjele štetu koja je nastala kao posljedica prometne nezgode, ovisno o datumu sklapanja ugovora o osiguranju, nije opravdana.

20 Naime, načelo zabrane retroaktivnosti zakona ne protivi se tomu da se ugovorni odnosi koji su postojali 11. prosinca 2009. izmijene od tog datuma. Osim toga, poštovanje načela pravne sigurnosti bilo je osigurano dugim razdobljem za prenošenje Direktive 2005/14 koje je ostavljeno državama članicama i mogućnošću potonjih da utvrde prijelazna razdoblja. Time je osiguravajućim društvima omogućeno da prilagode razinu premije osiguranja novim minimalnim iznosima pokrića.

21 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ako se pokaže da je Republika Poljska nepotpuno i stoga nepravilno prenijela Direktivu 2005/14, ispunjen je prvi uvjet za utvrđivanje odgovornosti te države članice, naveden u presudi od 19. studenoga 1991., Francovich i dr. (C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428). Stoga je na tom sudu da nakon toga ispita je li i, ako je to slučaj, u kojem iznosu osoba A. K. pretrpjela štetu koja je uzročno povezana s povredom obveze koju ima Republika Poljska.

22 U tim je okolnostima Sąd Apelacyjny w Warszawie (Žalbeni sud u Varšavi) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Je li, u skladu s člankom 2. Direktive 2005/14, država članica koja je utvrdila prijelazno razdoblje za prilagodbu minimalnih iznosa pokrića bila dužna povećati iznose pokrića do najmanje jedne polovine razina koje su utvrđene člankom 1. stavkom 2. [Druge direktive 84/5] u roku od trideset mjeseci od dana provedbe Direktive 2005/14:

– za sve ugovore o osiguranju motornih vozila koji su na snazi nakon isteka tih trideset mjeseci, uključujući ugovore sklopljene prije 11. prosinca 2009., ali koji su i dalje na snazi nakon tog datuma, u pogledu odštetnih događaja nastalih nakon 11. prosinca 2009.,

– ili samo za nove ugovore o osiguranju motornih vozila sklopljene nakon 11. prosinca 2009.?”

O prethodnom pitanju

23 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 1. stavak 2. Druge direktive 84/5 tumačiti na način da su države članice koje su upotrijebile mogućnost uređenja prijelaznog razdoblja, predviđenu tom odredbom, bile dužne zahtijevati da od 11. prosinca 2009. minimalni iznosi pokrića predviđeni ugovorima o osiguranju motornih vozila koji su sklopljeni prije tog datuma, ali su navedenog datuma još uvijek bili na snazi, budu u skladu s pravilom utvrđenim u četvrtom podstavku tog članka 1. stavka 2.

24 U okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda, uspostavljenog člankom 267. UFEU-a, na Sudu je da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. Naime, dužnost je Suda protumačiti sve odredbe prava Unije potrebne nacionalnim sudovima za donošenje odluke u postupcima koji se pred njima vode, čak i kad te odredbe nisu izričito navedene u pitanjima koja mu upućuju ti sudovi (vidjeti u tom smislu presudu od 12. prosinca 2019., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Dodatak na mirovinu za majke), C-450/18, EU:C:2019:1075, t. 25.).

25 U tom pogledu, iz članka 1. stavka 2. drugog podstavka Druge direktive 84/5 proizlazi da su države članice mogle utvrditi prijelazno razdoblje do najviše pet godina računajući od dana provedbe Direktive 2005/14 u svojem unutarnjem pravnom poretku, odnosno, kao što to proizlazi iz članka 6. stavka 1. potonje direktive, do 11. lipnja 2007., tijekom kojeg su minimalni iznosi pokrića osiguranja motornih vozila trebali biti prilagođeni iznosima predviđenima u članku 1. stavku 2. prvom podstavku Druge direktive 84/5.

26 U skladu s člankom 1. stavkom 2. četvrtim podstavkom te direktive, države članice međutim trebaju povećati te minimalne iznose kako bi dosegnuli najmanje jednu polovinu razina predviđenih člankom 1. stavkom 2. prvim podstavkom navedene direktive u roku od 30 mjeseci od tog datuma, to jest najkasnije do 11. prosinca 2009.

27 Međutim, Direktivom 2009/103 kodificirana je i stavljena izvan snage Druga direktiva 84/5 s učinkom od 27. listopada 2009., odnosno prije 11. prosinca 2009., a članak 9. stavak 1. Direktive 2009/103 odgovara, kao što to proizlazi iz korelacijske tablice iz Priloga II. toj direktivi, članku 1. stavku 2. Druge direktive 84/5.

28 U tim okolnostima, sudu koji je uputio zahtjev treba protumačiti članak 1. stavak 2. Druge direktive 84/5 i članak 9. stavak 1. Direktive 2009/103.

29 Iz informacija koje je dostavio taj sud proizlazi da je Republika Poljska upotrijebila mogućnost određivanja prijelaznog razdoblja predviđenog člankom 1. stavkom 2. drugim podstavkom Druge direktive 84/5 i člankom 9. stavkom 1. drugim podstavkom Direktive 2009/103. U tom kontekstu, Zakon od 24. svibnja 2007. predviđa da se obveza povećanja iz točke 26. ove presude odnosi na ugovore o osiguranju motornih vozila sklopljene između 11. prosinca 2009. i 10. lipnja 2012., pri čemu se, dakle, isključuju ugovori sklopljeni prije 11. prosinca 2009., koji su nakon potonjeg datuma još bili na snazi.

30 U tom pogledu, valja istaknuti to da se ni u članku 1. stavku 2. Druge direktive 84/5 ni u članku 9. stavku 1. Direktive 2009/103 izričito ne pojašnjava odnosi li se obveza navedena u točki 26. ove presude na buduće učinke ugovora sklopljenih prije 11. prosinca 2009., a koji su tog datuma još uvijek bili na snazi.

31 U tim okolnostima, valja podsjetiti na to da se novo pravno pravilo u načelu primjenjuje od stupanja na snagu akta kojim je ono uspostavljeno. Iako se ne primjenjuje na pravne situacije nastale i okončane za vrijeme važenja prijašnjeg zakona, primjenjuje se na buduće učinke situacije nastale za vrijeme važenja starog pravila i na nove pravne situacije. Drukčije vrijedi, poštujući načelo zabrane retroaktivnosti pravnih akata, samo u slučaju kada se uz novo pravilo donesu posebne odredbe kojima se posebno određuju uvjeti njegove vremenske primjene (vidjeti u tom smislu presude od 7. studenoga 2013., Gemeinde Altrip i dr., C-72/12, EU:C:2013:712, t. 22. i navedenu sudsku praksu; od 17. listopada 2018., Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, t. 38. i 39. te od 15. siječnja 2019., E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, t. 50.).

32 Dakle, akti doneseni radi prenošenja direktive moraju se primjenjivati na buduće učinke situacija nastalih za vrijeme važenja prijašnjeg zakona počevši od datuma isteka roka za prenošenje, osim ako tom direktivom nije drukčije određeno (presuda od 17. listopada 2018., Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, t. 40.).

33 Osim toga, kako bi se osigurala zaštita načelâ pravne sigurnosti i legitimnih očekivanja, materijalnopravne odredbe prava Unije treba tumačiti na način da se ne odnose na okolnosti nastale prije njihova stupanja na snagu osim u mjeri u kojoj iz njihova teksta, svrhe ili strukture jasno proizlazi da im treba pripisati takav učinak (presuda od 6. listopada 2015., Komisija/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, t. 50. i navedena sudska praksa).

34 Iz sudske prakse Suda navedene u točkama 31. do 33. ove presude proizlazi da, kako bi se provjerila vremenska primjenjivost novog pravila Unije na situaciju nastalu za vrijeme važenja prijašnjeg pravila koje zamjenjuje, valja utvrditi je li ta situacija iscrpila svoje učinke prije stupanja na snagu novog pravila, u kojem slučaju je treba kvalificirati kao situaciju nastalu prije tog stupanja na snagu, ili ona nastavlja proizvoditi svoje učinke nakon tog stupanja na snagu.

35 Stoga valja utvrditi predstavlja li situacija u kojoj je ugovor o osiguranju motornih vozila sklopljen prije 11. prosinca 2009., ali koji je tog datuma još uvijek bio na snazi, situaciju nastalu prije navedenog datuma, na koju bi se stoga obveza navedena u točki 26. ove presude mogla retroaktivno primijeniti samo pod uvjetom, s jedne strane, da je Drugom direktivom 84/5 i Direktivom 2009/103 jasno predviđeno da to treba biti tako, i s druge strane, da se doista poštuju načelâ pravne sigurnosti i legitimnih očekivanja (vidjeti po analogiji presudu od 9. ožujka 2006., Beemsterboer Coldstore Services, C-293/04, EU:C:2006:162, t. 24.) ili je nasuprot tomu, riječ o situaciji nastaloj prije tog istog datuma, ali čiji su budući učinci od 11. prosinca 2009. uređeni člankom 1. stavkom 2. četvrtim podstavkom Druge direktive 84/5 i člankom 9. stavkom 1. četvrtim podstavkom Direktive 2009/103, u skladu s načelom prema kojem se nova pravila odmah primjenjuju na situacije koje su u tijeku.

36 U tom pogledu, Sud je već presudio da sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme ne iscrpljuje svoje pravne učinke na datum potpisivanja tog ugovora, nego naprotiv, nastavlja redovito proizvoditi svoje učinke tijekom cijelog trajanja tog ugovora i da se stoga za primjenu novog pravila, od njegova stupanja na snagu, na ugovor o radu koji je sklopljen prije tog stupanja na snagu ne može smatrati da utječe na situaciju nastalu prije navedenog stupanja na snagu (vidjeti u tom smislu presudu od 29. siječnja 2002., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, t. 52.).

37 Isto *a fortiori* vrijedi za situacije u kojima je ugovor o osiguranju motornih vozila sklopljen prije 11. prosinca 2009. i koji je tog dana još uvijek bio na snazi.

38 Naime, s obzirom na to da su ugovori o osiguranju prije svega aleatorni ugovori, koje karakterizira činjenica da davanje jedne od strana ovisi o neizvjesnom događaju koji se može, ali ne mora ostvariti za vrijeme trajanja ugovora, njihovi pravni učinci i dalje postoje do kraja tog trajanja. Stoga pravni odnosi nastali na temelju takvih ugovora nisu iscrpljeni u trenutku njihova sklapanja. Taj trenutak označava samo početak izvršavanja ugovora koje je, kad je riječ o davanju osiguranika, često postupno, a kad je riječ o davanju osiguravatelja, također nije neposredno jer se sastoji od nadoknade štete osobama koje su je pretrpjele ako za vrijeme trajanja ugovora dođe do pokrivenog štetnog događaja.

39 Članak 1. stavak 2. četvrti podstavak Druge direktive 84/5 i članak 9. stavak 1. četvrti podstavak Direktive 2009/103 uređuju buduće učinke ugovora sklopljenih prije 11. prosinca 2009. koji su tog datuma još uvijek bili na snazi.

40 Naime, kad te odredbe državama članicama nalažu da povećaju minimalne iznose pokrića za osiguranje motornih vozila, one iz tog povećanja ne isključuju iznose pokrića kako su predviđeni u tim ugovorima. Stoga datum sklapanja ugovora o osiguranju nije odlučujući element u tom pogledu. Iz teksta navedenih odredbi stoga ne proizlazi da je zakonodavac Unije namjeravao odstupiti od načela prema kojem se nova pravila odmah primjenjuju na situacije koje su u tijeku.

41 Konačno, kao što su to u bitnome istaknuli osoba A. K. i njemačka vlada u svojim pisanim očitovanjima, cilj zaštite žrtava prometnih nezgoda, koji se želi postići propisima Unije o osiguranju motornih vozila, kojim se, među ostalim, želi zajamčiti da žrtve nezgoda uzrokovanih motornim vozilima uživaju usporedivo postupanje bez obzira na to gdje se na području Unije dogodila ta nezgoda i koji je zakonodavac unije stalno slijedio i snažio (vidjeti u tom smislu presudu od 28. studenoga 2017., Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, t. 32. i 33.), kao i opće načelo jednakosti postupanja zahtijevaju da žrtve nezgoda do kojih je došlo nakon 11. prosinca 2009., ne primaju ograničenu naknadu štete samo zbog toga što je ugovor o osiguranju bio sklopljen prije tog datuma. Naime, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 10. Direktive 2005/14, obveza država članica da jamče osiguravateljno pokriće barem za određene minimalne iznose predstavlja važan element u osiguravanju zaštite žrtava.

42 Suprotno tvrdnjama Državne riznice i poljske vlade iz njihovih pisanih očitovanja, takvo tumačenje ne protivi se načelima pravne sigurnosti i zaštite legitimnih očekivanja.

43 U tom pogledu, valja reći da prvo od tih načela zahtijeva, osobito, da pravna pravila budu jasna, precizna i predvidljiva u svojim učincima, osobito kad mogu imati nepovoljne posljedice na pojedince i poduzetnike (presuda od 30. travnja 2019., Italija/Vijeće (Ribolovna kvota za sredozemnu sabljarku), C-611/17, EU:C:2019:332, t. 111. i navedena sudska praksa).

44 Pravo na zaštitu legitimnih očekivanja, povezano s načelom pravne sigurnosti, ima svaki pojedinac koji se nalazi u situaciji iz koje proizlazi da je uprava Unije kod te osobe stvorila utemeljena očekivanja (presuda od 30. travnja 2019., Italija/Vijeće (Ribolovna kvota za sredozemnu sabljarku), C-611/17, EU:C:2019:332, t. 112. i navedenu sudsku praksu).

45 U ovom slučaju, s jedne strane, ne može se tvrditi da pravilo utvrđeno člankom 1. stavkom 2. Druge direktive 84/5 i člankom 9. stavkom 1. Direktive 2009/103 nije dovoljno jasno, precizno ili predvidljivo u svojim učincima. S druge strane, valja podsjetiti na to da se područje primjene načela zaštite legitimnih očekivanja ne može proširiti toliko da bi se na općenit način spriječila

primjena novog propisa na buduće učinke situacija koje su nastale tijekom važenja prijašnjeg propisa (presuda od 29. siječnja 2002., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, t. 55. i navedena sudska praksa).

46 Osim toga, kao što je to u bitnome istaknuo sud koji je uputio zahtjev i kao što je to također navela njemačka vlada u svojim pisanim očitovanjima, načelu zabrane retroaktivnosti zakona ne protivi se primjena novih minimalnih iznosa pokrića na ugovore o osiguranju motornih vozila sklopljene prije 11. prosinca 2009., a koji su tog datuma još uvijek bili na snazi jer se, u skladu s načelom neposredne primjene, ti iznosi i eventualne nove premije koje im odgovaraju primjenjuju samo na razdoblje od 11. prosinca 2009.

47 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 1. stavak 2. Druge direktive 84/5 i članak 9. stavak 1. Direktive 2009/103 treba tumačiti na način da su države članice koje su upotrijebile mogućnost uređenja prijelaznog razdoblja, predviđenu tim odredbama, bile dužne zahtijevati da od 11. prosinca 2009. minimalni iznosi pokrića predviđeni ugovorima o osiguranju motornih vozila koji su sklopljeni prije tog datuma, ali su navedenog datuma još uvijek bili na snazi, budu u skladu s pravilom utvrđenim u četvrtom podstavku navedenih odredbi.

Troškovi

48 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 1. stavak 2. Druge direktive Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005., i članak 9. stavak 1. Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti treba tumačiti na način da su države članice koje su upotrijebile mogućnost uređenja prijelaznog razdoblja, predviđenu tim odredbama, bile dužne zahtijevati da od 11. prosinca 2009. minimalni iznosi pokrića predviđeni ugovorima o osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila koji su sklopljeni prije tog datuma, ali su navedenog datuma još uvijek bili na snazi, budu u skladu s pravilom utvrđenim u četvrtom podstavku navedenih odredbi.

Potpisi